

Język rosyjski

O REALIZACJI KRYTERIUM TREŚCI W ROZPRAWCE NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA ROSYJSKIEGO

Marzanna Słaby
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie

W maju 2013 roku na poziomie rozszerzonym egzaminu maturalnego z języka rosyjskiego jedną z bardziej atrakcyjnych form wypowiedzi dla zdających, obok opowiadania, które cieszyło się największą wybieralnością, okazała się rozprawka. W związku z tym, że ten typ wypowiedzi zazwyczaj cieszy się największą popularnością wśród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych przystępujących do tego poziomu egzaminu, analizie poddano sposób konstrukcji wypowiedzi tego typu przez zdających. Poniżej zaprezentowano przykładowe prace i fragmenty prac dla zobrazowania, w jakim stopniu wymagane umiejętności zostały opanowane i wykorzystane na egzaminie maturalnym.

Część sprawdzająca umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnych na poziomie rozszerzonym składała się z jednego zadania otwartego, w którym należało zredagować dłuższą wypowiedź (200-250 słów). Do wyboru były trzy formy wypowiedzi, a zdający przystępujący do realizacji tego zadania mogli wybierać spośród następujących tematów:

1. *Napisz **rozprawkę**, w której przedstawiś wady i zalety organizowania masowych imprez muzycznych na świeżym powietrzu.*
2. ***Opisz** uroczystość pożegnania absolwentów w Twojej szkole, które ze względu na program artystyczny i przygotowane dekoracje na długo pozostanie w pamięci jej uczestników.*
3. *Napisz **opowiadanie** o wydarzeniu w sklepie, które zostało spowodowane zachowaniem pracownika sklepu i zachęciło Cię do robienia zakupów w tym miejscu.*

Zgodnie ze standardami egzaminacyjnymi, na poziomie rozszerzonym zdający musi wykazać się umiejętnością tworzenia wieloaspektowej wypowiedzi pisemnej, bogatej pod względem treści, o zróżnicowanych strukturach leksykalno-gramatycznych, umiejętnością przedstawiania i uzasadniania opinii własnych oraz umiejętnością poprawnego stosowania środków językowych.

Aby zdający mógł uzyskać maksymalną liczbę punktów za swoją wypowiedź w kryterium treści, musi być ona sformułowana tak, aby była zgodna z tematem. W tego typu rozprawce („za i przeciw”) wymagane jest postawienie neutralnej tezy, pozostającej w pełnej zgodzie z tematem. Poprawna teza nie może zawierać opinii autora, gdyż miejsce opinii znajduje się w zakończeniu. W nim autor powinien przedstawić wyważone podsumowanie tematu i tu może pojawić się jego opinia. Oprócz tego, w jednym z podkryterium treści oceniana jest również trafność doboru argumentów.

Zadaniem zdających, którzy na egzaminie wybrali temat rozprawki, było odniesienie się do jego trzech elementów, czyli masowych imprez muzycznych, które było organizowane na świeżym powietrzu. Należało także omówić wady i zalety takich imprez.

Najbardziej popularnymi argumentami przemawiającymi za organizowaniem imprez na świeżym powietrzu było przyjemne spędzanie czasu wraz z rodziną lub przyjaciółmi, nawiązywanie znajomości, kontakt z przyrodą i swoboda poruszania się na dużej przestrzeni. Wśród wad takich wydarzeń zdający wymieniali problem bezpieczeństwa, zbyt dużą liczbę ludzi, stosowanie używek przez uczestników czy kwestię pogody.

Teza

W pracach zdarzały się błędy związane z realizacją wypowiedzi na wybrany temat. Większość z nich dotyczyła nieudolnie sformułowanej tezy, w której brakowało odniesienia do któregoś z elementów zawartych w temacie. Pomijana była, na przykład, informacja o muzycznym charakterze imprezy, bądź też teza zapowiadała jednostronną argumentację.

Standardową trudnością było użycie prawidłowego odpowiednika słowa „impreza” (мероприятие). Zdający najczęściej posługiwali się słowem концерт; popularne były również słowa акция, событие czy дискотека. Użyte w odpowiednim kontekście, traktowane były w ocenie jako synonimy słowa мероприятие. Niektórzy jednak decydowali się na opis innej imprezy masowej, takiej jak jarmark lub jakieś wydarzenie sportowe. Największy problem sprawił zdającym przymiotnik „muzyczny” (музыкальный), który zazwyczaj był zapisywany graficznie po rosyjsku w polskiej formie gramatycznej lub po prostu pomijany. Poniższe przykłady ilustrują nieudolnie formułowane tezy:

Teza nr 1

Наша импреза эста бейнвалитин гно
портальное. Этим отракыли бегут рожки
организаторов. Я поминув о млоих и
милуток, вадрез, ва вемин вогдуе.

W tej tezie brakuje odniesienia do wydarzeń o charakterze muzycznym, a wyrażenie *mass impreza* nie występuje w języku rosyjskim.

Teza nr 2

Весной, летом, а презце вено во время
летних вакиуд произходет произходит много
разных мероприятий. Иногда есть хорошая
погода и те мероприятия организуются на
свежой вогдуе. В настоящее время очень
много людей предпочитают в их время. Однако
это хорошо, что мероприятия проводятся на
свежой вогдуе? Постараюсь ^{рассказать вам} об этом объектно.

Odnosimy wrażenie, że autor tezy nr 2 skłania się ku jednostronnej argumentacji – Czy to dobrze, że imprezy odbywają się na świeżym powietrzu? Nie ma tu też odniesienia do muzycznego charakteru wydarzenia.

Argumentacja

W niektórych pracach zabrakło spojrzenia na wieloaspektowość tematu. Argumentacja niekiedy sprowadzała się do przedstawienia wad i zalet przebywania na świeżym powietrzu. Oto fragmenty pracy, przedstawiające argumentację tego typu:

Argumentacja 1.

..... Концерту на дворе может повредить.....
..... погода.....
..... Можно ^{из концерта} же есть хорошо играть и быть
..... счастливым, когда на голубу идет дождь
..... снег или светить жарче ~~солнце~~
..... солнце. Когда плохая погода люди часто
..... не идут на концерт на дворе. И

Argumentacja 2.

..... На концерте на свежем воздухе можно
..... слушать оркестры.

Argumentacja 3.

..... На открытой площади легче искать
..... свободных площадей чем в закрытом
..... зале. ^и каждому человеку нужно
..... место чтобы танцевать или играть
..... с друзьями. Во время концерта каждый
..... человек может хорошо играть.

Argumentacja 4.

На даче можем встретить много интерес-
ных людей, прийти с целой семьей,
можем пойти дача когда мы захочем.

Zdarzały się też argumenty wykluczające się wzajemnie. Z jednej strony – imprezy na powietrzu to dobra forma wypoczynku...

Argumentacja 5.

Во-вторых, такие мероприятия это способ,
студии целая семья может развлекая,
вместе отдохнуть и ^{вместе} провести
свободное время

... z drugiej strony – na takich imprezach nie można wypocząć.

В мероприятиях организованных на свежем
воздухе большое количество людей прикидают
в ней участие никто не может тайки людей,
тогда не как не можно отдохнуть.

Podsumowanie

Piętą achillesową piszących rozprawkę zdaje się być jej zakończenie, czyli podsumowanie tematu. Zdający wyrażali swoją opinię, pisząc, że imprezy na świeżym powietrzu to dobry lub zły pomysł. Niestety, zazwyczaj brakowało uzasadnienia tego stanowiska. Czasami to uzasadnienie nie wiązało się z treścią rozprawki. Oto przykład takiego podsumowania:

Podsumowanie nr 1

Я ~~не могу~~ представляю плюсы
и минусы концертов на свежем
воздухе. Я думаю, что надо
организовать такие концерты, потому
что молодые люди любят музыку
разрывку на

Treść powyższego zakończenia, w oderwaniu od całości rozprawki, można uznać za prawidłowo sformułowaną. Autor wyraził opinię, że należy organizować koncerty i uzasadnił, że są one lubiane przez młodych ludzi. Problem polega na tym, iż w treści rozprawki nie ma ani jednego słowa na temat udziału młodych ludzi w tego typu imprezach. Wśród argumentów wymieniana jest duża liczba biletów i to, że muzyka nie nadwyręża słuchu, z drugiej strony hałas przeszkadza ludziom mieszkającym w pobliżu, a uczestnicy koncertu niszczą przyrodę. Zatem to podsumowanie nie wynika z treści rozprawki i musi być ocenione na poziomie C.

Zdający dobrze radzili sobie z kompozycją wypowiedzi pisemnej. W kryterium kompozycji 75% zdających uzyskało maksymalną liczbę punktów. Nie wszyscy jednak pamiętali o podziale na cztery akapity (wstęp, rozwinięcie dla argumentów „za”, rozwinięcie dla argumentów „przeciw”, podsumowanie), zachowaniu właściwych proporcji między częściami pracy i graficznym ich wyodrębnieniu, zgodnym z zawartością treściową. Często zaburzona była logika wypowiedzi, to znaczy argumenty nie zawsze były logicznie uzasadnione. Natomiast tylko w sporadycznych przypadkach mieliśmy do czynienia z przekroczeniem limitu liczby słów.

W kryterium bogactwa językowego największą bolączką było konstruowanie wypowiedzi z wykorzystaniem mało urozmaiconych struktur składniowych. Bardziej można było je umiejscowić na poziomie raczej średniozaawansowanym, a nawet podstawowym – niż rozszerzonym. Występowały częste powtórzenia, a zastosowane słownictwo było zbyt ubogie. Nieznajomość odpowiedniej leksyki skutkowałą użyciem polskich lub białoruskich słów. W pracach brakowało prawidłowo skonstruowanych konstrukcji złożonych i zwrotów imiesłowowych, typowych dla stylu formalnego, adekwatnego do formy wypowiedzi, jaką jest rozprawka. Wiele do życzenia pozostawiała poprawność językowa. Prace zawierały bardzo liczne błędy ortograficzne, gramatyczne, leksykalne i interpunkcyjne. Z analizy danych statystycznych wynika, że w tym kryterium największy odsetek zdających (25%) nie otrzymał punktów. Na 2 i 3 punkty oceniono odpowiednio 21% i 22% maturzystów, a jedynie 16% uzyskało maksymalną ocenę za poprawność.

Na zakończenie poddam analizie dwie wybrane prace, skupiając się na ich ocenie głównie w kryterium treści.

Praca nr 1.

У своей работе я хочу представить зайемы и
ваги массовых дискотек. ^{на свежем воздухе} Дискотека это импреза
где ~~есть~~ можно встретить много людей. Там
играют разные виды музыки. Я хочу представить
моя тему очень подробно.

~~Дискотеки теперь можно найти ежедневно~~
Дискотеки можно найти в разных странах
мира. Отдыхают ~~он~~ ^{ежедневно}. Массовая импреза
могут быть для взрослых и молодежи. Импреза на
свежем воздухе. ~~Это время очень приятно и~~
~~приятно~~ это времени очень приятные для
людей, а так как страстные. На массовых
импрезах много людей пьют алкоголь, много людей

~~Вот так вот~~ ~~вот так вот~~ ~~вот так вот~~ забывают
помощь. ~~Концерты это так же дискотеки~~

Концерты это так же дискотеки на свежем
воздухе. Тут можно увидеть много
популярных лиц. Тут ~~вот~~ играют разную
музыку. Концерты ~~само~~ ^{помогают} ~~хороши~~
людям. Там ~~зберают~~ ^{собирают} деньги ~~каб~~ ^{как} ~~помогти~~
очень ~~хороши~~ ^{хороши} людям или людям очень
бедным. Это ~~может~~ ^{может} быть ~~у~~ ^{даче}
человеку способ ~~у~~ ^у ~~человека~~ ^{человека}

Але когда мы ~~видим~~ ^{видим} ~~это~~ ^у ~~по~~

телевизору... это на ~~ка~~ какой то
 импрезе на свежем воздухе или много
 людей, то ^{на} ~~там~~ ^{од} разу не хочется
 ходить на такие импрезы. ¹⁴³ Когда мы пойдём
 на концерт или дискотеку, то ведь, это там может
 много здаться.
 Разные дискотеки можно заменить на игру в футбол
 с друзьями, плавание. Это будет ¹¹⁸ ~~добр~~ для нашего здоровья,
 а свою любимую музыку можно послушать по интернету
 или по телевизору.
 На какой, я ^{представляю} ~~хочу~~ это дискотеки ¹⁹⁰ это интересные
 могут стать ¹¹⁸ ~~покажем~~ или крылатый. Я думаю
 это я хорошо представил тему своей работы.

Powyższa praca w kryterium treści otrzymuje 2 punkty na 5 możliwych. Zgodność z tematem oceniono na poziomie B. Zdający odniósł się do dwóch elementów tematu. W rozprawce jest mowa raz o dyskotekach, raz o koncertach lub innych masowych imprezach, przy czym słowo *импреза*, które tu zostało użyte w znaczeniu wydarzenia kulturalnego, nie występuje w języku rosyjskim.

Prawidłowość sformułowania tezy oceniono na poziomie C. W pierwszym zdaniu swojej pracy zdający nieudolnie formułuje tezę. Wprawdzie użył wyrażen *masowe дискотеки* i *на свежем воздухе*, lecz jest to jedyna zrozumiała informacja w tym zdaniu. Wyrażenie *заlety i wady* to polskie słowa napisane „po rosyjsku”, ale nieistniejące w języku rosyjskim. Kolejne zdania są już opisem dyskoteeki, a zdanie końcowe wstępu jest nieudolną próbą nawiązania do tezy. Zabrakło też informacji o muzycznym charakterze imprezy.

Omówienie tematu, czyli trafne dobranie argumentów również pozostawia w powyższej pracy wiele do życzenia. W pierwszym akapicie rozwinięcia otrzymaliśmy argumenty zarówno za, jak i przeciw (imprezy są zarówno *przyjemne*, jak i *straszne*). Kolejny akapit przedstawia zalety tego typu wydarzeń: spotkania z popularnymi ludźmi, pomoc ludziom biednym. W trzecim akapicie zdający ponownie prezentuje argumenty przeciw, a akapit czwarty to propozycja na spędzenie czasu w inny sposób niż pójście na dyskotekę. Jak widać, autor tej pracy nie opanował sztuki argumentacji w stopniu zadowalającym, dlatego ta część kryterium treści została oceniona na poziomie B. Ostatnim elementem tej formy wypowiedzi jest podsumowanie tematu, którego trudno się doszukać w analizowanej pracy. W żadnym ze zdań zakończenia nie znajdziemy ani opinii autora, czyli opowiedzenia się po stronie wad lub zalet, ani wyważonego podsumowania tematu. Zatem tę część pracy należało ocenić na poziomie C.

Kompozycję pracy oceniono na 3 punkty (maksymalnie 4). Zdający wykazał się umiejętnością tworzenia wypowiedzi pisemnej z zachowaniem podanego limitu słów. Co prawda układ graficzny pracy został zachowany, ale z zachwianiem właściwych proporcji. Brakuje w niej też harmonii, spójności i logicznej realizacji poszczególnych elementów.

nie wykazał się znajomością leksyki, frazeologii i struktur składniowych adekwatnych do poziomu egzaminu. W pracy występują liczne powtórzenia, a zdający używa słownictwa na poziomie podstawowym, a także posługuje się nieporadnym stylem. Pod tym względem pracę oceniono na 1 punkt. Liczne błędy leksykalne i gramatyczne uniemożliwiły przyznanie punktów za poprawność językową. W sumie powyższa rozprawka została oceniona na 6 punktów.

Praca nr 2.

В последнее время отсюда популярнейшей
сферы молодежи, но также взрослых людей
являются концерты на воздухе. В своей
работе я постараюсь указать
достоинства и недостатки этого явления.
По моему самым важным признакам
является то, что можно увидеть у себя на
глазах мира, любимого ансамбля и послушать
то ^{такие} автограф ко ^{концерты} это тоже возможно
методы встретит много интересных людей и за-
ключить много сыскных знакомств. Но тоже
можно найти супруга, который увлекается
такой музыкой как мы. Но тоже концерт, это
тоже ^{форма} ~~сфера~~ отдыха на ней можно ^{пробести} провести
хорошо время со знакомыми на свежем
воздухе. Но тоже такие акции, хорошо
выяют на известность города. На них люди
могут ~~стать~~ покурить традиционные джусы и
шубкири. ^{из} этого города.
Но так у каждого явления, у этого тоже
недостатки. В.

ponieważ błędy w niektórych elementach pracy nie pozwoliły na przyznanie maksymalnej liczby punktów.

W kryterium treści rozprawka otrzymała 4 punkty na 5 możliwych. Za zgodność z tematem oceniono ją na poziomie A. Zdający w treści ustosunkował się do trzech elementów tematu. W pracy czytamy o koncertach, ulubionych zespołach i muzyce, odpoczynku na świeżym powietrzu oraz wadach i zaletach tego typu imprez.

Jednakże teza, postawiona we wstępie rozprawki, została oceniona na poziomie B. Zabrakło w niej odniesienia do wszystkich wymaganych elementów. Autor użył sformułowania *koncerty na powietrzu*, mając na myśli ich popularność wśród młodzieży, o czym wspomniał na początku zdania, co niezupełnie jest równoznaczne z *masowymi imprezami muzycznymi*.

Tymczasem niebanalny i trafny dobór argumentów za i przeciw zasłużył na ocenę na poziomie A. W pierwszym akapicie rozwinięcia zdający przytacza szereg zalet imprez na świeżym powietrzu, takich jak: słuchanie ulubionego zespołu na żywo i możliwość zdobycia autografu, nawiązanie znajomości, znalezienie męża, odpoczynek i popularyzacja miasta. Drugi akapit rozwinięcia to wady tego typu wydarzeń: przeszkadzający starszym ludziom hałas, nieodpowiednie zachowanie spowodowane nadużywaniem alkoholu, kradzieże, zaśmiecanie środowiska, nieplanowane wydatki rodziców i kwestia wyższych cen.

Słabszą stroną powyższej rozprawki jest zakończenie. Autor podjął próbę podsumowania tematu, wyrażając opinię, że *masowe koncerty to dobry pomysł*. Dalej oczekivalibyśmy wyjaśnienia, dlaczego tak uważa. Zamiast tego otrzymujemy poradę na temat zachowania się w trakcie koncertu. Brak uzasadnienia spowodowało zakwalifikowanie tego komponentu do poziomu B.

Za spełnienie wszystkich kryteriów kompozycyjnych praca otrzymała maksymalną punktację. W ocenie bogactwa językowego rozprawkę oceniono na średnim poziomie. Zdający poprawnie posługuje się słownictwem i stosuje struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym oraz zachowuje odpowiedni styl. Błędy ortograficzne, interpunkcyjne i językowe przekroczyły 5% liczby wszystkich wyrazów, więc ocena poprawności językowej musiała zostać obniżona o jeden punkt.

Ostatnią rzeczą, na którą należałoby zwrócić uwagę, jest estetyka prac maturalnych. Rzadko zdarzają się prace schludne i staranne, pozbawione poprawek i skreśleń, mimo że zdający mają do dyspozycji brudnopis. Dotyczy to również notatek na marginesie. Być może warto byłoby te kwestie poruszać w procesie przygotowywania uczniów do egzaminów zewnętrznych.